

**RAMMEPLAN OG FORSKRIFT
FOR
3-ÅRIG BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNING**

**Fastsatt 1. desember 2005 av
Utdannings- og forskningsdepartementet**

RAMMEPLAN MED FORSKRIFT FOR BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNING

INNHOLD

GENERELL DEL	4
1 INNLEDNING	4
1.1 RAMMEPLAN - FAGPLAN.....	4
1.2 HISTORIKK	4
2 SAMFUNNSUTVIKLINGEN.....	5
2.1 ENDRINGER I MILJØ OG LEVEKÅR	5
2.2 ENDRINGER I MEDISINSK UTVIKLING OG BEFOLKNINGENS HELSETILSTAND.....	6
2.3 HELSE- OG SOSIALPOLITIKK.....	6
2.4 UTDANNINGSPOLITISKE MÅL OG PRIORITERINGER.....	6
3 HELSE- OG SOSIALFAGLIG YRKESKOMPETANSE.....	7
3.1 VERDIER.....	7
3.2 FORHOLDET MELLOM TJENESTEYTER OG BRUKER	7
3.3 TILEGNELSE AV KUNNSKAP FOR YRKESUTØVELSE.....	8
4 FELLES MÅL, ARBEIDS- OG VURDERINGSFORMER	9
4.1 MÅL.....	9
4.2 ARBEIDSFORMER	9
4.3 VURDERINGSFORMER.....	9
5 FELLES INNHOLDSDEL	9
5.1 FORMÅL OG MÅL.....	10
5.2 INNHOLD OG STUDIEPOENGSFORDELING	10
5.3 HOVEDEMNE 1 - VITENSKAPSTEORI, FORSKNINGSMETODE OG ETIKK	11
Delemne 1A Vitenskapsteori og forskningsmetode.....	11
Delemne 1B Etikk	11
5.4 HOVEDEMNE 2 - SAMFUNNSFAGLIGE EMNER	12
Delemne 2A Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk.....	12
Delemne 2B Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning	13
UTDANNINGSSPESIFIKK DEL	14
6. BARNEVERNSPEDAGOGENS FAG- OG YRKESOMRÅDER	14
6.1 HISTORISK UTVIKLING	14
6.2 FAGOMRÅDET I DAG	15
6.3 BARNEVERNSPEDAGOGENS OPPGAVER OG ANSVAR	16
7 FORMÅL OG MÅL.....	18
8 INNHOLD I BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNINGEN	19
INNLEDNING OG OVERSIKT OVER HOVED- OG DELEMNER.....	19
8.1 HOVEDEMNE 1 - SAMFUNNSVITENSKAPELIGE EMNER.....	21
Delemne 1A Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk.....	21
Delemne 1B Vitenskapsteori og forskningsmetode	21
Delemne 1C Sosiologi og sosialantropologi	22
8.2 HOVEDEMNE 2 - JURIDISKE EMNER	22
Delemne 2A Rettssystemet, juridisk metode og forvaltningsrett.....	22
Delemne 2B Barnevernrett og andre sentrale rettsområder	23
8.3 HOVEDEMNE 3 - PSYKOLOGISKE OG HELSEFAGLIGE EMNER.....	23

Delemne 3A Generell-, utviklings- og sosialpsykologi	24
Delemne 3B Klinisk psykologi og psykisk helsearbeid.....	24
Delemne 3C Pediatri og sosialmedisin.....	25
8.4 HOVEDEMNE 4 - PEDAGOGISKE EMNER	25
Delemne 4A Generell- og spesialpedagogikk	25
Delemne 4B Sosialpedagogikk	26
8.5 HOVEDEMNE 5 - SOSIALPEDAGOGISK ARBEID MED BARN OG UNGE.....	26
Delemne 5A Etikk og yrkesrolle	27
Delemne 5B Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning	27
Delemne 5C Barnevernstiltak	28
Delemne 5D Miljøarbeid.....	28
Delemne 5E Aktivitetsfag	28
Delemne 5F Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk	29
9 LÆRINGSMILJØ OG ARBEIDSFORMER.....	30
9.1 PRAKSISSTUDIER.....	30
Krav til organisering av praksisstudiene	31
9.2 FERDIGHETSTRENING	32
9.3 SAMARBEID OG KONFLIKTLØSNING	32
10 VURDERINGSORDNINGER.....	32
10.1 MÅL	32
10.2 INTERNE VURDERINGSORDNINGER	33
FORSKRIFT TIL RAMMEPLAN FOR BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNING	34

GENERELL DEL

1 INNLEDNING

Rammeplanens generelle del er felles for følgende 3-årige høgskoleutdanninger i helse- og sosialfag: Barnevernspedagog-, ergoterapeut-, fysioterapeut-, radiograf-, sosionom-, sykepleier- og vernepleierutdanning. Fellesinnholdet i kapittel 5 for disse utdanningene utgjør 30 studiepoeng. På grunn av den høye andelen naturvitenskapelige fag i bioingeniørutdanningen er tilsvarende fellesinnhold for denne 15 studiepoeng.

1.1 RAMMEPLAN - FAGPLAN

Rammeplanene er nasjonale og viser rammer og setter standard for hver enkelt utdanning. De inneholder mål for hva utdanningene skal kvalifisere til, viser utdanningenes omfang og innhold og gir retningslinjer for vurderingsordninger og arbeids- og studieformer. Nærmere regler for eksamen går fram av lov om universiteter og høyskoler og høgskolenes forskrifter for eksamen. Rammeplanene skal være retningsgivende for høgskolenes tilrettelegging av studiene.

Høgskolene utarbeider fagplaner på basis av rammeplanen. Fagplanen skal beskrive faglig innhold ut fra hoved- og delemner i rammeplanen og gi et utfyllende bilde av emnene. Arbeids- og undervisningsformer skal beskrives, likeledes vurderingsformer og krav for å gå opp til eksamen. Fagplanen skal gi utfyllende opplysninger om organisering, studieprogresjon, eventuelle praksisformer og forholdet mellom teori og praksis. Pensumlister skal angis i fagplanen. Fagplaner som følger en godkjent rammeplan, skal godkjennes av høgskolenes styre, eller av vedkommende avdeling etter styrets bestemmelse. Fagplanen skal angi når den er vedtatt av høgskolen og hvilken rammeplan den bygger på. Den skal ha samme studiebetegnelse som rammeplanen. Godkjente fagplaner sendes nasjonalt rådgivende organ til orientering.

Dersom høgskolene i spesielle tilfeller finner det nødvendig å fravike rammeplanen, må det søkes departementet om dette etter at det er innhentet uttalelser fra råd og faglige samarbeidsorganer.

1.2 HISTORIKK

Høgskoleutdanningene i helse- og sosialfag har gjennomgått store forandringer de siste tiårene. Fra å være enkeltstående utdanninger med forskjellig opphav, historiske tradisjoner og utviklingsforløp samt få forbindelseslinjer, er de gradvis ført inn under samme regelverk. De er delvis samlokalisert og mer samordnet enn før.

Ved stortingsvedtak i 1977 ble det slått fast at en rekke helse- og sosialfagutdanninger skulle være "postgymnasiale", enhetlige og foregå i egne faghøgskoler. Dette ble det formelle grunnlaget for å plassere disse utdanningene i høgskole-systemet.

Rådet for sosialarbeiderutdanning ble etablert i 1967. I 1981 ble det overordnede ansvaret for de statlige helsefagutdanningene overført fra Sosialdepartementet til daværende Kultur- og vitenskapsdepartementet. Nasjonale, profesjonsbaserte fagråd ble opprettet: Rådet for ergoterapeututdanning og fysioterapeututdanning, Rådet for medisinsk-teknisk laboratoriepersonell, senere kalt Rådet for bioingeniørutdanning, Rådet for radiografutdanning, Rådet for sykepleierutdanning og Rådet for vernepleierutdanning. I 1986 ble også de fylkeskommunale utdanningene overført til staten. I 1991 ble de seks fagrådene samlet i Rådet for høgskoleutdanning i helse- og sosialfag.

Flere av utdanningene har i løpet av denne perioden fått utvidet studietiden fra to, eller to og et halvt, til tre år – barnevernspedagogutdanningen i 1982, bioingeniørutdanningen i 1985 og fysioterapeututdanningen i 1987. Samtidig har det skjedd endringer i regelverket som har regulert utdanningene.

De fem fagrådene for helsepersonellutdanning gjennomførte i løpet av 1980-årene justering av eksisterende planer, eller utarbeidet nye rammeplaner for hver utdanning. Dette rammeplanarbeidet avdekket etter hvert at noe av innholdet var sammenfallende, og at deler av rammeplanene kunne ha vært felles.

I 1980-årene ble også det øvrige regelverket for utdanningene justert. Det ble utarbeidet nye opptakskrav, nye kvalifikasjonskrav for undervisningspersonell og nye eksamensforskrifter og vurderingsreglement. Regelverket – som tidligere ble utarbeidet spesielt for hver enkelt utdanning – ble i 1990-årene gjort ens for all høgskoleutdanning. Fra 1991 ble Universitetslovens kapittel 11 "Eksamen og grader ved universitet og høgskoler" også gjort gjeldende for helsefagutdanningene. Med dette ble disse utdanningene sidestilt med annen høyere utdanning, og høgskolene ble gitt rett til å utstede cand.mag.-vitnemål.

Lov om universiteter og høgskoler av 12. mai 1995 nr. 22 trådte i kraft 1. januar 1996 og erstattet en rekke forskrifter som gjaldt helse- og sosialfagutdanningene.

2 SAMFUNNSUTVIKLINGEN

Helse- og sosialarbeideres daglige arbeid påvirkes av ulike trekk ved samfunnsutviklingen.

2.1 ENDRINGER I MILJØ OG LEVEKÅR

Erkjennelse av sammenhengen mellom sykdom og miljøfaktorer som fysisk og psykososialt arbeidsmiljø, boforhold og den enkeltes levevaner fordrer økologisk kunnskap og samfunnsbevissthet.

Helse- og sosialarbeiderne vil også stilles overfor vanskelige og sammensatte utfordringer når de skal møte behovene som oppstår i tilknytning til for eksempel arbeidsledighet. Andre store utfordringer er blant annet rusmiddel- og voldsproblemer og de vansker det skaper for familier som rammes. Økt innvandring har ført til at etnisk, kulturell og religiøs pluralisme har blitt en del av

samfunnsutviklingen. Helse- og sosialarbeidere møter i sitt arbeid mennesker med andre normer og verdier enn dem selv. Dette stiller krav til tverrkulturell forståelse. Internasjonaliseringen fører også til at helse- og sosialfagutdanningene vil måtte tilpasse seg kravene til gjensidig godkjenning innen det europeiske fellesskap.

2.2 ENDRINGER I MEDISINSK UTVIKLING OG BEFOLKNINGENS HELSETILSTAND

Erkjennelsen av et økende antall eldre, funksjonshemmede og kronisk syke i årene framover representerer en stor utfordring for helse- og sosialpersonell. Endringer i sykdomsbilder oppstår blant annet som følge av endret alderssammensetning, uheldige miljøfaktorer og endrede levevaner. Nye kunnskaper om årsaker og konsekvenser av sykdommer og bedre behandlingstilbud vil øke etterspørselen etter helsetjenester. Økt kunnskapsnivå og større krav til tjenestenes tilgjengelighet og kvalitet stiller store krav til helse- og sosialarbeidere. Én konsekvens av den medisinske teknologiske utviklingen er at grensene mellom liv og død flyttes. Dette øker kravene til etisk kunnskap og etisk refleksjon i yrkesutøvelsen.

2.3 HELSE- OG SOSIALPOLITIKK

De siste 20 årene har vært preget av gjennomgripende helse- og sosialpolitiske reformer. Kommunene har fått større ansvar for helse- og sosialtjenesten, og vi har fått en klarere ansvarsfordeling mellom forvaltningsnivåene. Konsekvensene av dette er blant annet større samordning av tjenestene og økt samarbeid mellom yrkesgruppene tilknyttet sektoren. Betydningen av og behovet for tverrfaglig og tverretattlig helsefremmende og forebyggende arbeid har kommet klarere fram. Helse- og sosialarbeiderne arbeider både innenfor og utenfor det offentlige hjelpeapparatet, og yrkesutøverne må kunne forholde seg til de frivilliges innsats, sosiale nettverk og lokale organisasjoner og institusjoner.

Målene for helse- og sosialtjenesten, som blant annet innebærer å sette brukernes behov i sentrum, vil ikke alltid være i overensstemmelse med effektiviseringsmål. Dette stiller krav til samfunnsfaglig og etisk kunnskap hos yrkesutøverne samt kjennskap til arbeid med kvalitetssikring og internkontroll. En viktig oppgave vil være å utforme de offentlige tjenestene slik at tilbudene framstår som helhetlige og sammenhengende for brukerne.

2.4 UTDANNINGSPOLITISKE MÅL OG PRIORITERINGER

Helse- og sosialfagutdanningene må reflektere de prioriteringer som er nedfelt i gjeldende helsepolitiske dokumenter, blant annet behovet for å fremme samarbeid og helhetssyn. Et utdanningspolitisk mål i høgskolesektoren er økt samordning av utdanningene. Med dette ønsker man både å fremme samarbeidet mellom ulike yrkesgrupper, etablere større og tyngre fagmiljøer, bedre ressursutnyttelsen gjennom økonomisk og administrativ rasjonalisering og bedre vilkårene for studentene.

Problemstillingene yrkesutøverne stilles overfor i det felles praksisfeltet blir stadig mer komplekse og stiller nye krav til lagarbeid og tverrfaglig kompetanse. Det overordnede helsepolitiske prinsippet om å utvikle et helhetssyn på brukeren som et menneske med visse rettigheter og krav, krever styrking av samarbeidet mellom ulike faggrupper. Evne til samarbeid må oppøves i utdanningene. De ulike fagtradisjonenes kvalitet vil kunne styrkes gjennom et samarbeid der eget fag videreutvikles gjennom kritikk utenfra.

Utdanningene skal legge grunnlaget for livslang læring. Studentene skal forstå betydningen av, og kjenne seg forpliktet til, stadig å stille nye spørsmål. De skal kunne fornye og utvikle holdninger, ferdigheter og kunnskaper etter endt treårig høgskoleutdanning.

3 HELSE- OG SOSIALFAGLIG YRKESKOMPETANSE

Utvikling av yrkeskunnskap foregår i et samspill mellom teoretiske studier og praktiske erfaringer.

Et sentralt fellestrekk ved helse- og sosialfaglig yrkesutøvelse er direkte samarbeid med enkeltmennesker med behov for hjelp eller informasjon.

3.1 VERDIER

Helse- og sosialfaglig yrkesutøvelse er basert på felles verdier. I vår kultur står menneskerettighetstenkningen sentralt, og høgskoleutdanningene i helse- og sosialfag baserer seg på følgende grunnleggende moralske prinsipper;

- respekt for livets ukrenkelighet
- respekt for menneskets egenverd
- solidaritet med de svakstilte

Med de endringer vår kultur og vårt samfunn kontinuerlig gjennomgår, vil helse- og sosialfagenes verdier stadig utfordres. Etisk teori og etiske prinsipper og verdier er viktige elementer å sikre i utdanningene. Utdanningene skal søke å ivareta et helhetlig syn på mennesket og fremme verdier som rettferdighet, ansvarlighet og solidaritet.

Kandidatene skal etter endt utdanning utøve etisk forsvarlig arbeid. Dette skal komme til uttrykk i praktiske situasjoner og gjennom det syn yrkesutøverne har på brukere av tjenesten og samarbeidspartnere.

3.2 FORHOLDET MELLOM TJENESTEYTER OG BRUKER

Utdanningene skal vektlegge kunnskaper og holdninger i forhold til menneskesyn, menneskeverd og menneskerett. Det må legges vekt på å utdanne yrkesutøvere med respekt for brukernes egen kunnskap og personlige valg; i tillegg til dette må yrkesutøverne kunne erkjenne og beherske forholdet mellom brukernes språk og fagspråket.

For å kunne møte brukerne av tjenestene på en faglig måte, kreves i tillegg til den etiske dimensjon, kunnskaper om og evne til kommunikasjon og samhandling som en del av den enkelte helse- og sosialarbeiders samlede kompetanse.

Helhet

Et helhetlig syn på brukerne er avgjørende for et godt tilbud. Den enkelte tjenesteyteren forholder seg til hele mennesket med dets fysiske, psykiske, sosiale, kulturelle og åndelige sider. I tillegg bør de sosiale og helsemessige problemene ses i sammenheng med samfunnsmessige faktorer av politisk og økonomisk karakter. Det enkelte menneskets problemer sammenholdes med både individuelle og samfunnsmessige faktorer.

Samarbeid og samhandling

For å hjelpe den enkelte vil det ofte være nødvendig å samarbeide med andre yrkesgrupper. Samarbeid og helhetssyn på brukerne er derfor to sider av samme sak. Kunnskaper om samarbeidsformer og om andre faggruppers kompetanse er nødvendig. Det vil derfor være behov for å utvikle et begrepsapparat som gjør at yrkesutøverne og brukerne kan kommunisere godt.

Yrkesutøverne skal ha en holdning og en måte å arbeide på som sikrer brukerne medinnflytelse. Samhandling med brukeren skal være et utgangspunkt for tiltak. Brukere som selv ikke er i stand til å fremme sine interesser, skal – der det er mulig – veiledes og gjøres bevisste på egne ressurser på en slik måte at det kan hjelpe dem til å gjenvinne og bedre sine evner og muligheter.

Omsorg

I helse- og sosialfaglig sammenheng er brukeren ofte avhengig av den som yter tjenesten. I dette arbeidet er omsorg for brukeren og dennes nærmeste sentralt. Omsorg er blant annet å vise innlevelse og forståelse og å være solidarisk med den andre og handle ut fra det. Et krav til yrkesutøverne i helse- og sosialsektoren er derfor at de skal ha en gjennomtenkt holdning til sitt forhold til brukerne og utøvelsen av makt, kontroll og hjelp.

3.3 TILEGNELSE AV KUNNSKAP FOR YRKESUTØVELSE

Det er ulike oppfatninger av hvordan kunnskap tilegnes i praktiske yrker. Erkjennelse av mangfoldet i det som kan bidra til oppnåelse av yrkeskompetanse må føre til variasjon i metodene for tilegnelse av kunnskap. Det er viktig å ha kjennskap til sitt fags særegne tenke- og handlemåter. Et solid teoretisk fundament vil utvide spekteret av tilnæringsmåter i forhold til pasienter og klienter. Refleksjon over praktiske situasjoner og handlinger vil fremme tilegnelsen av yrkets kunnskaper, ferdigheter og holdninger, og er nødvendig for utviklingen av et faglig skjønn. Utviklingen av et godt skjønn skjer gjennom erfaring i praktisk yrkesutøvelse og er vesentlig for yrkesutøvelsens kvalitet.

Utøverne må ha evne til å reflektere over og kritisk vurdere egen yrkesgruppes arbeidsmåter og tiltak. I utdanningstiden må studentene lære å fordype seg i faglige spørsmål på en selvstendig og kritisk måte. De må kunne reflektere over

forutsetningene for og konsekvensene av sine faglige valg.

4 FELLES MÅL, ARBEIDS- OG VURDERINGSFORMER

4.1 MÅL

Helse- og sosialfagutdanningene har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere som setter mennesket i sentrum, og som kan planlegge og organisere tiltak i samarbeid med brukere og andre tjenesteytere.

4.2 ARBEIDSFORMER

Studiene bør være utformet ut fra det grunnsynet at studentenes arbeidsoppgaver skal være knyttet til utfordringer som har betydning for videre læring og arbeid. Arbeidsoppgavene bør være med på å støtte studentenes egne initiativ.

Arbeidsformene skal tilrettelegges slik at studentene oppøver evne til samarbeid og økt forståelse og respekt for andres fagfelt. Det bør legges opp til møter mellom de ulike studentgruppene i løpet av utdanningene. Her kan det være aktuelt med felles prosjektoppgaver, eventuelt felles temadager. Arbeidsformene som benyttes skal bidra til å styrke studentenes motivasjon for fagene og det yrket de har valgt. Høgskolen skal tilrettelegge studentenes medinnflytelse på egen studiesituasjon slik at de deltar i beslutningsprosessene i utdanningsinstitusjonen.

4.3 VURDERINGSFORMER

Generelle regler for eksamen går fram av lov om universiteter og høyskoler. Ifølge loven har høgskolenes styre myndighet til å fastsette forskrift om avleggelse og gjennomføring av eksamener og prøver, vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve på nytt, adgang til ny praksisperiode og bestemmelser om og vilkår for oppmelding til eksamen eller prøve. Høgskolens forskrift må ta utgangspunkt i sentralt fastsatt forskrift om faglig innhold og vurderingsordninger for de enkelte utdanninger. Vurderingsformene som benyttes må ha sammenheng med utdanningens mål, innhold og arbeidsformer.

5 FELLES INNHOLDSDEL

30 studiepoeng

Tverrfaglig samarbeid er nødvendig for å løse de sammensatte problemene i helse- og sosialsektoren. Synliggjøring av felles innhold i utdanningene er et bidrag til å bedre lagarbeidet ved å øke viljen og evnen til samarbeid. En felles innholdsdel på 30 studiepoeng i rammeplanene er obligatorisk for barnevernspedagog-, ergoterapeut-, fysioterapeut-, radiograf-, sosionom-, sykepleier- og vernepleierutdanningene. Bioingeniørutdanningen har en 15 studiepoengs innholdsdel felles med mer teknisk rettede helsefagutdanninger.

5.1 FORMÅL OG MÅL

Den felles innholdsdelen skal bidra til at studentene tilegner seg nødvendig kunnskap og forståelse i en felles referanseramme for yrkesutøvere i helse- og sosialtjenestene. Denne referanserammen kan danne basis for utvikling av felles holdninger og noen felles ferdigheter. En sentral begrunnelse for å trekke ut det som er likt i rammeplanene til en felles del er ønsket om et bedre samarbeid mellom yrkesutøvere med forskjellige profesjonsutdanninger. Utdanningene kan med utgangspunkt i dette legge forholdene til rette for at studentene gjennom ulike fellestiltak får trening i tverrfaglig samarbeid allerede i utdanningsperioden. Eksempelvis kan det legges til rette for arbeid i grupper på tvers av utdanninger, felles seminarer og temadager.

Den felles innholdsdelen skal bidra til å utdanne yrkesutøvere som;

- a) tar utgangspunkt i brukernes behov i sitt arbeid, og som kan planlegge og organisere tiltak i samarbeid med de mennesker det gjelder
- b) har evne til å reflektere over og begrunne sin virksomhet i forhold til overordnede faglige og etiske perspektiver, og kan se sin egen yrkesrolle i et kritisk lys
- c) tar medansvar for tilbakemelding til faglig og politisk myndighet om årsaker til hjelpebehov og virkning av tiltak og uheldige samfunnsforhold
- d) kan bidra til at den som trenger hjelp fra helse- og sosialsektoren får et egnet tilbud
- e) har kunnskap om organisasjonens plass i samfunnet og egen plass i organisasjonen
- f) har kunnskap om andre yrkesgrupper, og som kan vurdere egen og andres kompetanse i konkrete samarbeidssituasjoner

5.2 INNHOLD OG STUDIEPOENGSFORDELING

Oversikt over hoved- og delemner i felles innholdsdel totalt 30 studiepoeng

1 Vitenskapsteori, forskningsmetode og etikk	15 studiepoeng
1A Vitenskapsteori og forskningsmetode	6 studiepoeng
1B Etikk	9 studiepoeng
2 Samfunnsfaglige emner	15 studiepoeng
2A Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk	9 studiepoeng
2B Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning	6 studiepoeng

Omfanget av emnene i den felles innholdsdelen angir en felles minstestandard.

5.3 HOVEDEMNE 1 - VITENSKAPSTEORI, FORSKNINGSMETODE OG ETIKK

15 STUDIEPOENG

Delemne 1A Vitenskapsteori og forskningsmetode

6 studiepoeng

Vår oppfatning av virkeligheten er sterkt påvirket av vitenskapelige paradigmer. Dette gjelder vår oppfatning av naturen, av mennesket og av hva vi oppfatter som meningsfylt. Vitenskapelige erkjennelser har derfor allmenn betydning som rekker ut over den rene forskningssammenhengen.

Helse- og sosialfagene beskrives ofte som praktiske fag. Teori, empiri og praksis er alle viktige elementer i feltet.

Studiet av dette emnet skal bidra til erkjennelse av vitenskapens betydning for generell fagkunnskap ved å gi eksempler på vitenskapsteoriens relevans for helse- og sosialfagenes fagområder. I utdanningen bør det legges vekt på forståelse av brukeren og dennes situasjon samt kunnskap om ulike problemløsningsstrategier. Studentene skal oppøve evnen til å tolke situasjoner og se seg selv som deltakere i denne prosessen.

Studentene skal gjennom studiet i vitenskapsteori og forskningsmetode;

- tilegne seg kunnskaper om vitenskap og vitenskapelig metode for å kunne lese forskningsrapporter og nyttiggjøre seg forskningsresultater i sin yrkesutøvelse
- lære å begrunne sine handlinger overfor brukerne, overfor andre yrkesutøvere og overfor arbeidsgivere
- forberedes til å kunne utføre prosjektarbeid og å dokumentere eget arbeid

Sentrale tema;

- konsekvenser av vitenskapsteoretiske retninger i helse- og sosialfagene
- helse- og sosialfag som praktiske fag, med vekt på begrepene teori, empiri og praksis
- fagkritikk og tekstkritisk virksomhet
- generelle krav til formulering av problemstillinger
- kjennskap til ulike metoder for innhenting og bearbeiding av data og ulike former for rapportering
- forskningsetikk for helse- og sosialfagene med vekt på informert samtykke

Delemne 1B Etikk

9 studiepoeng

Helse- og sosialarbeidere står i stor grad overfor samme type etiske dilemmaer i sin yrkesutøvelse hvor hensynet til brukernes helse, levekår og rettigheter, tilgjengelige ressurser, faglige prioriteringer og arbeidsgivers krav kan komme i konflikt. De er ofte i situasjoner der de må prioritere mellom ulike brukere og treffe avgjørelser om hvor mye hjelp den enkelte skal få. I utøvelsen av sitt yrke må de kunne skille

mellom personlige, faglige og samfunnsmessige verdier. Problematisering av aktuelle verdier og arbeid med etiske dilemmaer bør derfor ha en sentral plass i studiet av etikk.

Samarbeid med brukerne skal være utgangspunkt for tiltak. Brukernes egne valg må settes i fokus. Å ha et brukerperspektiv innebærer å ha et sett av verdier som er forpliktende for helse- og sosialarbeidere.

Studentene skal gjennom studiet i etikk;

- utvikle et helhetlig syn på mennesket og respekt for menneskets integritet og rettigheter
- utvikle forståelse for etiske dilemmaer på samfunnsplan knyttet til helse- og sosialpolitikken og konsekvensene for levekår og velferd
- oppøve evne til å avsløre verdikonflikter og etiske dilemmaer i praktisk helse- og sosialarbeid på individ-, gruppe- og samfunnsnivå, og oppøve evne til etisk refleksjon og utvikle etisk handlingsberedskap

Sentrale tema;

- menneskerettighetene
- etisk teori; pliktetikk, sinnelagsetikk, konsekvensetikk og omsorgsetikk
- aktuelle verdier og normer i samfunnet og i helse- og sosialfagene, hvordan de henger sammen med og styrer praktisk handling
- ulike verdioppfatninger, menneskesyn og livssyn
- etiske dilemmaer i helse- og sosialsektoren og trening i etisk refleksjon
- samfunnsutviklingen sett i forhold til utfordringene i helse- og sosialsektoren og utviklingen av verdier og normer
- makt, tvang og kontroll
- yrkesetikkens prinsipper og verdier
- taushetspliktens etiske sider

5.4 HOVEDEMNE 2 - SAMFUNNSFAGLIGE EMNER

15 STUDIEPOENG

Behovene befolkningen til enhver tid har for helse- og sosialtjenester har nær sammenheng med de problemene samfunnsutviklingen skaper. Økt kunnskapsnivå i befolkningen og økte forventninger til tilgjengelighet og kvalitet i helse- og sosialsektoren stiller høye krav til yrkesutøvelsen.

Delemne 2A Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk

9 studiepoeng

Det er nødvendig med samarbeid på tvers av forvaltningsnivåene, over fylkes- og kommunegrensene og over profesjongrensene. Kunnskaper om aktører og beslutningsprosesser i helse- og sosialtjenesten og innenfor det politiske systemet er viktige i dette emnet.

Yrkesutøverne kan arbeide innenfor og utenfor det offentlige hjelpeapparat.

Oppgavefordeling mellom privat og offentlig virksomhet er derfor et viktig tema.

For helse- og sosialarbeiderne skal brukernes rettigheter og levekår stå i fokus. Lovverket som regulerer de ulike deltjenestene, vil også direkte eller indirekte regulere brukernes rettigheter i forhold til tjenestene.

Effektivitet i helse- og sosialsektoren er viktig, og stiller krav til kunnskaper om de helse- og sosialpolitiske prioriteringene som til enhver tid er gjeldende. Dette temaet ligger i skjæringspunktet mellom emnene etikk og helse- og sosialpolitikk, og vil derfor kunne vektlegges innenfor begge områdene.

Fortsatt er det forskjeller i levekår mellom ulike grupper i befolkningen. Sammenhengen mellom samfunnsutvikling og individuelle problemer med hensyn til helse, sykdom og sosiale problemer er sentral.

Studentene skal gjennom studiet i stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk tilegne seg kunnskaper om;

- forvaltningsnivåer og beslutningsprosesser
- velferdssamfunnet og helse- og sosialpolitikken
- relevante lover, om lovgrunnlag og rettssikkerhet
- rammene for eget arbeid og oppgavefordelingen mellom yrkesgruppene
- hvordan prioriteringer i samfunnet generelt, og i helse- og sosialpolitikk spesielt, får konsekvenser for ulike brukergrupper
- hvordan de selv kan påvirke helse- og sosialpolitikken

Sentrale tema;

- helse- og sosialsektoren på kommunalt, regionalt og statlig nivå
- beslutningsprosesser i helse- og sosialsektoren
- aktører innenfor helse- og sosialtjenesten
- forholdet mellom offentlig og privat ansvar og omsorg
- velferdsstatens utvikling
- sammenhengen mellom samfunnsutvikling, levekår og opplevde helse- og sosialproblemer
- profesjonalisering i helse- og sosialsektoren samt beskrivelse av yrkesgruppene i helse- og sosialfeltet
- lovverket som regulerer helse- og sosialsektorens virkefelt samt lov om folketrygd, brukerrettigheter, taushetsplikt og rettssikkerhet
- finansiering av tjenestene og brukerbetaling
- helse- og sosialpolitiske prioriteringer
- kvalitetssikring, internkontroll og kvalitetsutvikling

Delemne 2B Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning

6 studiepoeng

Yrkesutøverne skal samarbeide med brukerne og sette deres rettigheter og behov i fokus. Samarbeidet mellom yrkesutøver og bruker skal bygge på respekt for brukernes kunnskaper, erfaringer og personlige valg. Kommunikasjonen er derfor av sentral betydning, og det er viktig å erkjenne og beherske forholdet

mellom brukernes språk og fagspråket.

Ulike yrkesgrupper innenfor helse- og sosialsektoren skal i noen tilfeller utføre sine tjenester overfor de samme brukerne. For å hjelpe den enkelte bruker vil det ofte være nødvendig å samarbeide med andre yrkesgrupper. Utfordringen som dette stiller yrkesutøverne overfor, er et viktig tema innenfor dette delemnet.

Økende innvandring medfører at etnisk, kulturell og religiøs pluralisme blir en del av vår egen samfunnsutvikling. For helse- og sosialarbeiderne vil dette bety at man i større grad må forholde seg til pasienter/klienter med andre normer og verdier. En tverrkulturell forståelse er nødvendig for helse- og sosialpersonell.

Studentene skal gjennom studiet i kommunikasjon og samhandling utvikle sine ferdigheter;

- i kommunikasjon og samarbeid
- i å oppøve evne til lagarbeid, både sammen med brukerne og andre yrkesgrupper
- i å tilegne seg kunnskaper om samarbeidsformer og andre faggruppers kompetanse

Sentrale tema;

- kommunikasjon mellom yrkesutøver og bruker
- tverrkulturell kommunikasjon
- kommunikasjon i smågrupper og organisasjoner
- oppøving av evne til samarbeid og konfliktløsning

UTDANNINGSSPESIFIKK DEL

6. BARNEVERNSPEDAGOGENS FAG- OG YRKES-OMRÅDER

Barnevernspedagogutdanningen i Norge er en sosialarbeiderutdanning rettet mot barn og unge. Sosialpedagogisk arbeid er i denne planen betegnelsen på barnevernspedagogenes yrkesutøvelse.

6.1 HISTORISK UTVIKLING

Mot slutten av det 18. århundre fikk vi flere lover som skulle beskytte barn og sikre dem best mulige utviklingsmuligheter. I 1953 ble Lov om barnevern vedtatt. Med denne loven ble behov for fagfolk synlig.

Bakgrunnen for etableringen av barnevernspedagogutdanningen i Norge henger sammen med endringene i den offentlige omsorgen for risikoutsatte barn og unge. Fra 1949 ble det arrangert kortere barnevernkurs, men den første lengre barnevernsutdanningen ble etablert i 1951 ved Norges kommunal- og sosialskole.

"Statens 1-årige barnevernkurs" var beregnet for styrere ved barnehjem og ungdomshjem, og ble drevet frem til 1962. Ved omgjøringen til 2-årig grunnutdanning i 1963 ble studiet rettet mot ansatte i barnevernsinstitusjoner, spesialskolenes internater og til de nyopprettede barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjemmene. Først i 1968 ble yrkestittelen barnevernspedagog tatt i bruk. I 1982 ble den første nasjonale rammeplanen for barnevernspedagogutdanningen vedtatt og utdanningen ble utvidet til 3-årig høgskoleutdanning. I 1997 tilbys barnevernspedagogutdanning ved 10 høgskoler i landet.

Barnevernspedagogutdanningen var i utgangspunktet rettet mot omsorg, oppdragelse og behandling i institusjoner. Fra ca. 1970 ble yrkesfeltet utvidet til også å omfatte forebyggende sektor. Det ble behov for å utdanne personell til ungdomsklubber og lekesentre. Dette medførte en gradvis endring av utdanningens innhold mot en mer samfunnsorientert og forebyggende tenkning. Endringene gjenspeiler forandringer av ideologi og perspektiv på oppdragelse fra å være hovedsakelig moralsk til utviklingsorientert og etterhvert til å omfatte læring og sosialisering.

Nedbygging av store institusjoner og nedleggelse av spesialskoler har også ført til endrede arbeidsoppgaver for barnevernspedagogene. Fra ca. 1980 har saksbehandling etter lov om barneverntjenester blitt et viktig arbeidsområde for mange barnevernspedagoger.

6.2 FAGOMRÅDET I DAG

Det sentrale i barnevernspedagogutdanningen er oppdragelse og læring i et samfunnsmessig perspektiv.

Barnevernspedagogens arbeid dreier seg om å tilrettelegge for optimale oppvekstvilkår gjennom omsorg og oppdragelse i vid betydning, og behandling i spesielle sammenhenger.

Å gi omsorg inngår i de fleste arbeidsoppgaver for en barnevernspedagog, fordi omsorg er en betingelse for utvikling av livskompetanse i vid forstand. Det dreier seg om å bli tatt vare på og få anerkjennelse og følelse av solidaritet og tilhørighet basert på rettferdighet og gjensidig tillit. Dette gjelder for såvel arbeidet i et barnehjem som i en ungdomsklubb eller i en barnevernsak.

Oppdragelse betyr å gi barn og unge de kunnskaper, erfaringer og den mestringskompetanse de trenger for å kunne fungere i et samfunn. Dette innbefatter å ta del i barn og unges opplæring, gi støtte og råd, og slik gi muligheter for vekst og utvikling fysisk, psykisk og intellektuelt, samt sosial mestring og selvtillit. Det er å involvere seg i de spørsmål som opptar dagens unge når det gjelder kulturelle normer og verdier. Det betyr å ta et ansvar for å sette grenser, gi respons, delta i aktiviteter og å få barn og unge til selv å ta ansvar for egen situasjon og muligheter. Oppdragelsesarbeidet kan foregå i hjemmet, barnevernsinstitusjonene, skolen eller i arbeid med fosterhjem.

Behandling skjer ved at mennesker får nye erfaringer og opplevelser gjennom spesielt tilrettelagte situasjoner. Forandringsarbeid foregår ved at det etableres gode emosjonelle relasjoner og hvor arbeidet er forankret i teoretisk kunnskap. Det er i første rekke gjennom miljøterapeutisk arbeid i barnevern- og psykiatriske institusjoner, samt i kollektiver at barnevernspedagoger driver behandlingsarbeid. Omorganisering av institusjoner har ført til behandling av barn også i eget hjem eller fosterhjem.

6.3 BARNEVERNSPEDAGOGENS OPPGAVER OG ANSVAR

Barnevernspedagogenes hovedoppgave er å sikre og forbedre levekårene for barn og unge. Spesielt gjelder dette for de som har sosiale og/eller psykiske problemer eller står i fare for å få det.

Barnevernspedagogenes særskilte kompetanse er rettet inn mot barn og unges familiesituasjon og deres nærmiljø. Oppgavene omfatter både forebyggende og direkte klientrettet arbeid, samt saksbehandling og oppfølging av saker, innen barnevernstjenesten. Barnevernspedagogens ansvar er å ha barnet og den unge i fokus i sitt arbeid. Dette gjelder også når arbeidet rettes mot den unges omgivelser og familie.

Barnevernspedagogen skal sammen med barn/unge og deres foresatte arbeide for å finne konkrete og alternative måter å forholde seg til problemskapende forhold på. Barnevernspedagogen skal gjennom sitt arbeid fokusere på ressurser hos den enkelte og i omgivelsene. Hvis barnets beste ikke oppnås gjennom samarbeid, skal hensynet til barnet gå foran hensynet til samarbeid og selvbestemmelse.

Barnevernspedagoger må arbeide i henhold til gjeldende lover vedrørende barnevernet, skoler, barnehager og innenfor psykisk helsevern, samt følge de generelle regler som gjelder til vern om barns rettigheter og rettssikkerhet, og de som gjelder for den enkelte arbeidsplass.

Kunnskapen om og arbeidet med barn, unge og deres foresatte gir barnevernspedagogene en viktig rolle i påvirkningen og utformingen av barne- og familiepolitikk og helse- og sosialpolitikk.

Kompetanse

Barnevernspedagoger arbeider med utviklingsbetingelser hos vanskeligstilte barn og unge. De skal kunne iverksette tiltak som øker barnas mestring og opplevelse av tilhørighet. Uavhengig av hvor barnevernspedagogen jobber skal hun/han kunne vurdere barnets totalsituasjon i betydningen foresattes omsorgskompetanse, det som skjer i hjemmet, i barnets utvidede nettverk og hvordan samfunnsforhold påvirker barnet/barna. Kompetent yrkesutøvelse forutsetter gode kunnskaper om barn og unges fysiske, psykiske og sosiale utvikling, samspillet i familien, samt kunnskap om vekselvirkningen mellom personlige, sosiale, økonomiske, politiske og kulturelle forhold.

I miljøarbeid med barn og unge, i og utenfor institusjoner, må barnevernspedagogen kunne arbeide med enkeltindivider, grupper og med samfunnsmessige forhold. Gode kommunikasjons- og samhandlingsferdigheter er nødvendig for å kunne utrede, vurdere, iverksette og følge opp tiltak. Videre skal hun/han kunne vurdere når det er nødvendig å endre egen organisasjon og praksis slik at tilbudet bedre tilpasses barn og unges behov.

Barnevernspedagoger må kunne analysere sosiale problemer ut fra flere perspektiv for å forstå deres sammensatte karakter. Det er en generell faglig utfordring at ulike forståelsesmåter skal utfylle hverandre til en kritisk og analytisk reflekterende yrkesutøvelse og utvikle faglig kompetanse, skjønn og kreativitet. Faglige og skjønnsmessige vurderinger krever faglig oppdatert kunnskap, erfaringer og empatiske evner.

Barnevernspedagoger må videre ha et filosofisk og etisk grunnlag i vurderingen av etiske dilemma i konkrete klientsituasjoner. Flerkulturell kompetanse er nødvendig for å arbeide med og for mennesker med ulik sosial og kulturell bakgrunn. Betingelser for å kunne påvirke samfunnsutviklingen er kjennskap til ulikhets-skapende mekanismer og prosesser i samfunnet og en samfunnskritisk holdning. Tverrfaglig samarbeid er også en forutsetning for å kunne bidra til bedring av barn og unges totale situasjon. Innsikt i andre yrkesgruppers kunnskaper og arbeidsoppgaver er nødvendig for å oppnå tverrfaglig samarbeidskompetanse.

I arbeidet vil barnevernspedagogen innta roller både som hjelper og kontrollør. I noen tilfeller vil det medføre rolledilemma, krysspress og motstridende interesser som innebærer at barnevernspedagogen må tåle konflikter med foreldre og/eller barnet selv når dette er nødvendig for å etablere en god omsorgssituasjon for barnet. Dette gjelder for eksempel i visse barnevernssaker der lovverket gir hjemmel for bruk av tvang. I disse tilfellene er det nødvendig med god kjennskap til lovverk og saksbehandlingsregler slik at det går korrekt frem.

Barnevernspedagoger må ha evne til å sammenheng, ha en fagkritisk holdning og bidra til fagutvikling. sette sitt arbeid inn i en større

Arbeidssteder

Barnevernspedagogens arbeid utøves både i og utenfor institusjoner, hovedsakelig innenfor de kommunale og fylkeskommunale tjenester. I dag arbeider de fleste barnevernspedagogene på institusjoner og ved barnevern-/sosialkontor i 1.linjetjenesten. Noen arbeider også med forebyggende arbeid, innen psykiatrien og i skolesektoren.

Målgrupper

Barnevernspedagogens målgrupper er barn, unge og familier som har sosiale problemer. De har et særskilt ansvar for vanskeligstilte barn, unge og deres foresatte. I forebyggende arbeid kan alle barn, unge og familier være aktuelle målgrupper.

7 FORMÅL OG MÅL

Formålet med barnevernspedagogutdanningen er å utdanne brukerorienterte og reflekterte yrkesutøvere som er kvalifiserte for omsorgs-, oppdragelses-, behandlende og forebyggende arbeid med risikoutsatte barn og unge, samt deres foresatte.

Lov om universiteter og høyskoler beskriver institusjonenes ansvar for å gi en utdanning som er basert på det fremste innen forskning og erfaringskunnskap.

Høgskolen skal:

- a) legge til rette for at studentene tilegner seg kunnskap, ferdigheter og holdninger som barnevernspedagoger basert på det fremste innen forskning, utviklingsarbeid og erfaringskunnskap
- b) tilby et læringsmiljø som fremmer studentenes faglige engasjement, deltaking og personlige utvikling
- c) fremme studentenes evne til kritisk refleksjon over fag, etikk, egen yrkesrolle og samfunn
- d) motivere og legge grunnlaget for studentenes integrering av kunnskap og videre faglige utvikling
- e) være i dialog med praksisfeltet, brukerorganisasjoner, forskning og andre utdanninger og fagområder

Studentene skal etter endt utdanning:

- a) ha kunnskap og forståelse for sammenhengen mellom samfunnsmessige strukturer og prosesser, og sosiale og psykososiale problemer for barn, unge og deres pårørende
- b) ha kunnskap og forståelse for barn og unges utvikling og læring, og hva som fremmer og hemmer gode oppvekstvilkår
- c) ha kunnskap om generelle forvaltningsmessige prinsipper, kjenne lover som omhandler barn og unge, og kunne utføre saksbehandling som ivaretar barn og unges behov og rettigheter
- d) ha kjennskap til hovedmål og virkemidler i barne- og ungdomspolitikken, kunne vurdere disse kritisk og kunne virke som premissleverandør for beslutninger i hjelpeapparatet og overfor politiske myndigheter
- e) ha oversikt over hjelpeapparatet og kunne anvende det i arbeidet med å redusere barn og unges sosiale problemer i samarbeid med andre yrkesgrupper og brukere/klienter
- f) kunne planlegge, iverksette og evaluere tiltak for å bedre og sikre barn og unges livsvilkår - i samarbeid med de mennesker det gjelder
- g) kunne arbeide faglig i barn og unges daglige miljø, inkludert ulike institusjoner hvor barn og unge oppholder seg
- h) kunne arbeide i relasjoner preget av krysspress og interessenmotsetninger og håndtere konflikter med fokus på barn og unges interesser
- i) kunne møte barn og unge og deres pårørende med respekt og empati, og se respekt og likeverd som grunnleggende forutsetninger for yrkesutøvelse
- j) kunne arbeide med mennesker med ulik virkelighetsoppfatning og ha evne til yrkesutøvelse i flerkulturelle kontekster
- k) ha kjennskap til andre aktuelle yrkesgrupper og kunne vurdere egen og

- andres kompetanse og ha utviklet evne til tverrfaglig samarbeid
- l) kunne delta i faglig utviklingsarbeid, ta i bruk nye arbeidsmåter på grunnlag av forskning og annen faglig innovasjon og ha forståelse for betydningen av egen personlig og faglig videreutvikling
- m) kunne dokumentere, kvalitetsutvikle og evaluere sitt arbeid

8 INNHOLD I BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNINGEN

INNLEDNING OG OVERSIKT OVER HOVED- OG DELEMNER

Barnevernspedagogutdanningen utgjør 180 studiepoeng. Rammeplanen deler utdanningen i fem hovedemner. Hoved- og delemner er angitt i studiepoeng. Et heltidsstudium tilsvarer 60 studiepoeng årlig. Høgskolene må legge vekt på å knytte teoretisk og praktisk kunnskap sammen. Samordning og integrering på fagplannivå er nødvendig. Den enkelte høgskole har ansvar for organisering av studiet. Det skal fremgå av fagplanene hvordan obligatoriske hoved- og delemner fra generell-, felles- og utdanningsspesifikk del i rammeplanen inngår.

Deler av studiet kan gjennomføres som fellestiltak med andre utdanninger for å fremme vilje og kompetanse til tverrfaglig samarbeid hos fremtidige yrkesutøvere. Undervisningen bør legges opp slik at den aktualiserer, integrerer og utdyper kunnskap fra de ulike hoved- og delemnene. Det må legges vekt på egenutvikling og kritisk refleksjon i den praktiske yrkesutøvelsen. Det kreves at høgskolen legger til rette for ferdighetstrening, øvelser og ekstern praksis som stiller krav til deltakelse fra den enkelte student og til bearbeiding av holdninger og verdier. Ekstern praksisopplæring skal utgjøre minimum 30 studiepoeng.

I alt 30 studiepoeng er felles for helse- og sosialarbeiderutdanninger. Disse er beskrevet i kap. 5 i "Generell del" og i oversikten merket med en stjerne *. I tillegg er 30 studiepoeng felles for barnevernspedagog-, sosionom- og vernepleierutdanninger. I oversikten er disse merket med to stjerner **. Disse 60 studiepoengene fordeler seg på følgende måte i planen:

Emner fra generell del	Studiepoeng	Delemne
Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk*	9	1A
Vitenskapsteori og forskningsmetode*	6	1B
Etikk*	9	5A
Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning*	6	5B
Emner felles for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere		
Sosiologi og sosialantropologi **	12	1C
Rettsystemet, juridisk metode og forvaltningsrett **	9	2A
Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk **	9	5F

OVERSIKT OVER HOVEDEMNER OG DELEMNER I BARNEVERNSPEDAGOG- UTDANNINGEN 180 STUDIEPOENG

1 SAMFUNNSVITENSKAPELIGE EMNER	33 studiepoeng
1 A: Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk hvorav *9 studiepoenger beskrevet i generell del	15 studiepoeng
1 B: Vitenskapsteori og forskningsmetode*	6 studiepoeng
1 C: Sosiologi og sosialantropologi **	12 studiepoeng
2 JURIDISKE EMNER	15 studiepoeng
2 A: Rettssystemet, juridisk metode og forvaltningsrett **	9 studiepoeng
2 B: Barnevernrett og andre sentrale rettsområder	6 studiepoeng
3 PSYKOLOGISKE OG HELSEFAGLIGE EMNER	33 studiepoeng
3 A: Generell-, utviklings- og sosialpsykologi	15 studiepoeng
3 B: Klinisk psykologi og psykisk helsearbeid	12 studiepoeng
3 C: Pediatri og sosialmedisin	6 studiepoeng
4 PEDAGOGISKE EMNER	24 studiepoeng
4 A: Generell- og spesialpedagogikk	12 studiepoeng
4 B: Sosialpedagogikk	12 studiepoeng
5 SOSIALPEDAGOGISK ARBEID MED BARN OG UNGE	75 studiepoeng
5 A: Etikk og yrkesrolle hvorav Etikk *9 studiepoeng er beskrevet i generell del	12 studiepoeng
5 B: Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning hvorav *6 studiepoeng er beskrevet i generell del	15 studiepoeng
5 C: Barnevernstiltak	9 studiepoeng
5 D: Miljøarbeid	15 studiepoeng
5 E: Aktivitetsfag	15 studiepoeng
5 F: Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk**	9 studiepoeng

* Delemner fra kapittel 5 i den generelle delen

** Delemner felles for barnevernspedagog-, sosionom- og vernepleierutdanningen

Praksisstudier og ferdighetstrening skal til sammen utgjøre 42 studiepoeng hvorav minimum 30 studiepoeng skal være i samarbeid med brukere og klienter. Praksisstudiene og ferdighetstreningen kan knyttes til alle hovedemnene.

8.1 HOVEDEMNE 1 - SAMFUNNSVITENSKAPELIGE EMNER

33 STUDIEPOENG

Hensikten med hovedemnet er at studentene ut fra ulike samfunnsvitenskapelige perspektiver tilegner seg grunnleggende kunnskap om sentrale tema som sammenhenger mellom samfunnsmessige faktorer og individuell utvikling, atferd og livssituasjon. Makt og diskrimineringsperspektiver, kjønnsperspektiv og kulturelt perspektiv skal vektlegges.

Samfunnsvitenskapen skal bidra til å forstå sosialsektoren, det faglige arbeidet og sosialarbeiderens rolle i en større sosial, kulturell, politisk og økonomisk sammenheng, samt å utvikle evne til å analysere hvilke prosesser som er med på å øke eller avgrense sosiale problem.

Delemne 1A Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk

15 studiepoeng

I delemnet inngår *Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk* på *9 studiepoeng fra felles innholdsdel, generell del. Delemnet er nærmere beskrevet i kapittel 5 i den generelle delen.

I denne utdypende delen skal studentene tilegne seg kunnskap om politiske prosesser i samfunnet. Videre skal de lære seg å forstå hvordan politiske prioriteringer påvirker rammebetingelser for sosialt arbeid med barn og unge. Videre skal de tilegne seg kjennskap til dragkampen mellom ulike verdier og om hvordan disse omsettes i praktisk politikk.

Studentene skal tilegne seg kunnskap om sentrale organisasjonsteoretiske perspektiv for å få forståelse for hvordan yrkesutøvelsen påvirkes av de organisatoriske rammer man arbeider innenfor, og hvordan disse igjen påvirkes av eksterne rammebetingelser.

Sentrale tema kan være:

- politiske innflytelseskanaler
- barne- og ungdomspolitik – ideologier, verdivalg og avveininger
- levekår, marginalisering og fattigdom
- velferdsstaten som politisk arena
- organisasjonsstruktur og -kultur
- organisasjoner: mål, beslutninger, kommunikasjon, ledelse og samarbeid
- brukerperspektiv og brukervedvirkning

Delemne 1B Vitenskapsteori og forskningsmetode

*6 studiepoeng

Delemnet inngår i kapittel 5, felles innholdsdel.

Delemne 1C Sosiologi og sosialantropologi

**12 studiepoeng

Studentene skal tilegne seg kunnskap om og utvikle forståelse for sentrale og aktuelle sosiologiske perspektiv på hvordan mennesker og samfunnsforhold påvirker hverandre gjensidig. De skal utvikle forståelse for hvordan velferdsmessige problemer kan forklares i lys av sosiale prosesser og strukturer.

Studentene skal utvikle bevissthet om egne, og muligheter til å forstå andres, kulturelle verdier, normer og erfaringer. De skal forstå forskjellen på å ha et kultur-relativistisk og et etnosentrisk utgangspunkt. Gjennom kunnskap om variasjon i livsbetingelser, virkelighetsoppfatning og ulike kulturelle uttrykksformer skal studentene utvikle handlingskompetanse til å møte mennesker med ulik sosial og kulturell bakgrunn. Det skal fokuseres på fortolkningsproblemer i flerkulturelle møter på individ-, gruppe- og systemnivå. Det skal legges vekt på at de skal lære seg å se ressurser, muligheter og utfordringer i slike møter.

Sentrale tema kan være:

- aktuelle sosiologiske og sosialantropologiske perspektiver
- sosial ulikhet og kulturelt mangfold
- familien som sosial og kulturell institusjon
- ekskludering og inkludering, herunder diskriminering og rasisme
- kriminologi
- makt - avmakt
- profesjonssosiologi
- migrasjon og migrasjonsprosessen
- funksjonshemning, helse og sykdom i et medisinsk antropologisk perspektiv

8.2 HOVEDEMNE 2 - JURIDISKE EMNER

15 STUDIEPOENG

Hensikten med hovedemnet er at studentene skal lære seg å arbeide med juridiske spørsmål innenfor barnevernspedagogers arbeidsområde. De skal kjenne den lovgivning som er sentral for arbeidet i barnevernet, og være i stand til å tolke lover innenfor sitt aktuelle arbeidsområde. De skal videre kunne identifisere juridiske aspekter i mer sammensatte sosialfaglige problemstillinger, og samtidig lære å kjenne grensen for sin egen juridiske kompetanse. Studentene skal være i stand til å uttrykke seg skriftlig om rettslige emner og utføre saksbehandling innen eget fagområde.

Delemne 2A Rettssystemet, juridisk metode og forvaltningsrett

** 9 studiepoeng

Studentene skal tilegne seg en oversikt over rettssystemet, kunne anvende juridisk metode og kjenne menneskerettighetene. De skal videre ha kjennskap til prinsippene i alminnelig forvaltningsrett og kunne anvende disse i praktisk saksbehandling. Studentene skal gjøre seg kjent med innholdet i rettssikkerhet og personvern, herunder taushetspliktreglene og de muligheter og begrensninger disse

gir for informasjonsformidling og samarbeid.

Sentrale tema kan være:

- rettssystemet
- juridisk metode
- menneskerettighetene
- alminnelig forvaltningsrett
- rettssikkerhet og etikk

Delemne 2B Barnevernrett og andre sentrale rettsområder

6 studiepoeng

Studentene skal kjenne den lovgivning som regulerer barnevernspedagogens arbeid med barn, unge og deres foresatte. De skal ha grundig kjennskap til barneverntjenestelovgivningen og kunne saksbehandling innenfor denne. Det skal legges spesiell vekt på at studentene utvikler forståelse for de rettslige rammer barnevernets faglige vurderinger må ligge innenfor. Rettslige problemstillinger ved bruk av tvang og straff innenfor aktuelle arbeidsområder skal drøftes. Det samme gjelder sentrale strafferettslige og straffeprosessuelle spørsmål som gjelder spesielt for barn og unge.

Sentrale tema kan være:

- barneverntjenestelovgivningen og saksbehandling
- sosialtjenestelovgivningen
- barnekonvensjonen
- skole- og barnehagelovgivningen
- familierett/personrett med utgangspunkt i barn og unges rettsstilling
- adopsjonslovgivningen

8.3 HOVEDEMNE 3 - PSYKOLOGISKE OG HELSEFAGLIGE EMNER

33 STUDIEPOENG

Studentene skal tilegne seg kunnskap og øke sin innsikt i psykologi med vekt på forståelse for kompleksiteten i menneskers mentale liv og menneskelig samspill, atferd og læring. Faget skal gi kunnskap om forhold som kan fremme mestring, motstandsdyktighet og helsemessig forebyggende arbeid generelt. Hovedemnet skal også gi kunnskap om forhold som kan hemme en god personlighetsutvikling og bidra til psykiske vansker. Videre skal hovedemnet bidra til at studentene utvikler selvinnsikt og relasjonskompetanse.

Studentene skal også tilegne seg kjennskap til mennesket og menneskekroppen som et biologisk fenomen. De skal ha kjennskap til naturvitenskapelige perspektiv på helse og sykdom. Samspillet mellom biologi, psykologi, kultur og samfunn skal vektlegges når det gjelder fysisk- og psykologisk utvikling og helse.

Delemne 3A Generell-, utviklings- og sosialpsykologi

15 studiepoeng

Studentene skal tilegne seg psykologisk kunnskap for å forstå og analysere menneskelig utvikling og atferd.

Det skal legges vekt på utviklingspsykologi hvor studentene skal tilegne seg kunnskap om sentrale forhold ved menneskers utvikling gjennom livsløpet. Studentene skal særlig ha kunnskap om hva som stimulerer vekst og utvikling hos barn og unge generelt, med vekt på barn og unge med særskilte behov.

Studentene skal tilegne seg teori og tenkning om relasjoner og kommunikasjon.

Sentrale tema kan være:

- emosjoner, behov og motivasjon
- persepsjon og sosialpersepsjon
- læring
- kommunikasjonsteori
- utviklingspsykologi i et livsløpsperspektiv
- holdninger og fordommer
- samspill og samspillsvanser, herunder tidlig samspill og familieteori

Delemne 3B Klinisk psykologi og psykisk helsearbeid

12 studiepoeng

Studentene skal lære om følelsesmessige og personlige aspekter og mulige forstyrrelser hos barn og ungdom som har en vanskelig oppvekst- og livssituasjon. De skal tilegne seg kjennskap til ulike tilnærminger til de vanligste psykiatriske, psykosomatiske og psykiske lidelser.

Studentene skal tilegne seg kunnskap om kriser og krisebehandling med særlig vekt på barn og unges reaksjoner i vanskelige situasjoner som innebærer rus/vold/overgrep og øvrige forhold som aktiverer atskillelse/sorg og avmaktsproblematikk.

Sentrale tema kan være:

- risikoforhold hos barn og unge. Konsekvenser i et utviklingspsykologisk perspektiv
- psykiske problemer og reaksjoner
- barn og unge med alvorlige atferdsavvik
- ulike kriser og krisebehandling
- nettverksarbeid: ulike tilnærminger overfor nærmiljø/samfunn og overfor barn og unge og deres nettverk for å forebygge og behandle psykisk lidelse
- barne- og ungdomsrelaterte kliniske symptombilder i samtiden (som f.eks. spiseforstyrrelser, rusrelaterte tilstander og selvmord)
- omsorgssvikt, herunder barnemishandling og overgrep
- stress, mestring og motstandsdyktighet
- klient – sosialarbeider-relasjonen, herunder å arbeide i konflikt

Delemne 3C Pediatri og sosialmedisin

6 studiepoeng

Studentene skal tilegne seg kunnskap om somatisk helse, ernæring, pubertet, seksualitet og om kroppslige uttrykk for barnemishandling og omsorgssvikt. De skal tilegne seg kunnskap om rus, rusmidlers virkninger, rusmisbruk samt symptomer på rusmisbruk. Videre skal de forstå vekselvirkningen mellom politiske, sosio-økonomiske og kulturelle forhold på den ene siden og helsetilstand og sykdomsutvikling på den andre. I lys av denne kunnskapen skal studentene tilegne seg forståelse for hvordan prioriteringer, holdninger og verdimeslige vurderinger av funksjonshemninger, helse og sykdom påvirker hjelpe- og tiltaksapparatets oppbygning og funksjon. Forebyggende arbeid for barn og unge skal vektlegges.

Sentrale tema kan være:

- barnemishandling og omsorgssvikt
- rus og helse
- seksualitet
- ernæring
- sammenhengen mellom sosiale forhold og helse
- funksjonshemninger
- forebyggende og helsefremmende arbeid

8.4 HOVEDEMNE 4 - PEDAGOGISKE EMNER

24 STUDIEPOENG

Gjennom hovedemnet skal studentene lære å forstå hvordan personer tilegner seg kunnskap, verdier, holdninger og ferdigheter som samlet kan skape mening og mestring i tilværelsen. Studentene skal utvikle forståelse for hvordan en best tilrettelegger et positivt læringsmiljø. Emnet skal fokusere på oppdragelse og sosialisering på ulike arenaer, med vekt på hjem, barnehage, skole og fritid.

Hovedemnet skal bygge på og integrere kunnskaper fra de andre hovedemnene. De skal utvikle forståelse for fagets historikk og idegrunnlag.

Delemne 4A Generell- og spesialpedagogikk

12 studiepoeng

Studentene skal gjøre seg kjent med hvordan en historisk har tenkt om barn og unges oppvekst, posisjon og verdi i samfunnet, deres forutsetninger for læring, hvordan de lærer og hva de bør lære.

Emnet skal fokusere på oppdragelse og sosialisering på ulike steder hvor barn og unge oppholder seg. Dette vil dreie seg om såkalt voksenstyrte arenaer slik som hjem, barnehage og skole, men også om ulike fritidsarenaer og andre situasjoner og steder hvor barn og unge i stor grad organiserer og former sin aktivitet selv. Studentene skal gjøre seg kjent med lek og aktiviteters plass i barn og unges liv og

betydning for trivsel og utvikling.

Sentrale tema kan være:

- pedagogisk filosofi og idéhistorie
- pedagogiske teorier og metoder
- sosialiseringsteori
- barnehagens og skolens ideologi, rammer og innhold
- didaktikk - metodisk bruk av miljøet i barnehage og skole for å fremme trivsel og læring
- spesialpedagogiske tiltak for barn og unge
- bruk av aktiviteter for å fremme trivsel, kontakt og utvikling

Delemne 4B Sosialpedagogikk

12 studiepoeng

Studentene skal lære seg sentrale og grunnleggende teoretiske perspektiver og modeller og utvikle forståelse for hvordan ulike perspektiver får konsekvenser for yrkesutøvelsen. Delemnet skal bidra til at studentene tilegner seg kunnskap om sosialpedagogikkens utvikling og historie internasjonalt og nasjonalt. De skal lære å påvirke holdninger og forebygge og stoppe mobbing.

Sentrale tema kan være:

- sosialpedagogikkens historie og utvikling
- sentrale teorier og modeller
- fagtradisjon og yrkesutøvelse
- lek og lekens plass og funksjon i barns oppvekst
- barne- og ungdomskultur – tradisjonelle og tidstypiske
- mobbing

8.5 HOVEDEMNE 5 - SOSIALPEDAGOGISK ARBEID MED BARN OG UNGE

75 STUDIEPOENG

Gjennom hovedemnet skal studentene tilegne seg kunnskap om og ferdigheter i sosialpedagogiske arbeidsmåter både i forhold til individ, gruppe, organisasjoner og nettverk. Handlingskompetansen skal bygge videre på og integrere kunnskap tilegnet gjennom de andre hovedemnene. Studentene skal tilegne seg kunnskap om forebyggende arbeidsformer. De skal utvikle forståelse for betydningen av at det arbeidet de utfører, blir dokumentert, kvalitetssikret og evaluert. I dette inngår også å lære seg hvordan dette gjøres i forhold til alle arbeidsmåter.

Egenutvikling og bearbeiding av egne verdier og holdninger skal vektlegges. Aktivitetsfag skal lære studentene å igangsette sosialpedagogisk arbeid og å utvikle studentenes egeninnsikt.

Gjennom sitt arbeid med emnet skal studentene utvikle evne til å kombinere ulike fagområder i den hensikt å beskrive, analysere og handle i forhold til faglig

forståelse og etiske retningslinjer. Dette innebærer bevisstgjøring og utvikling av studentenes analytiske ferdigheter, kommunikative og andre ekspressive ferdigheter, samt produktive ferdigheter. Studentene skal arbeide med å bli bevisst sitt menneskesyn og samfunnssyn. De skal utvikle sin evne til å sette seg inn i andre menneskers situasjon.

Delemne 5A Etikk og yrkesrolle

12 studiepoeng

Herunder *Etikk** 9 studiepoeng fra felles innholdsdel. Beskrivelse av innholdet i de 9 studiepoengene går frem av kapittel 5 i den generelle delen.

I tillegg til den mer generelle kunnskap om etikk studentene tilegner seg i generell del, skal de tilegne seg kunnskap om de yrkesetiske retningslinjer for barneverns-
pedagoger. Sentrale tema fra generell innholdsdel skal utdypes og knyttes til barneverns-
pedagogers situasjon og yrkesrolle.

Studentene skal gjøre seg kjent med yrke og arbeidsfelt, og oppøve evne til å vurdere forholdet mellom menneskesyn, faglige prinsipper og konkrete tiltak. De skal trene seg i å reflektere over konkrete etiske dilemmaer.

Sentrale tema kan være:

- barneverns-
pedagogens rolle på ulike arenaer
- fagetiske dilemmaer
- etikk og media

Delemne 5B Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning

15 studiepoeng

Herunder *Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning** 6 studiepoeng fra felles innholdsdel. Beskrivelse av innholdet i de 6 studiepoengene går frem av kapittel 5 i den generelle delen.

I tillegg til den mer generelle kunnskapen fra generell del, skal studentene gjennom delemnet utdype sine kunnskaper og ferdigheter i kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning med vekt på barn, unge og deres pårørende. Studentene skal utvikle kompetanse i å samhandle på ulike måter med medmennesker slik at det oppstår gjensidig forståelse og at det utvikles konstruktiv kontakt og relasjon. De skal øve seg i ulike spillmåter med barn og utvikle årvåkenhet for å unngå krenkelser fra voksnes side. Det skal legges vekt på at studentene lærer seg konfliktløsning og det å stå i konflikter.

Sentrale tema kan være:

- kommunikasjon og relasjon som forståelsesform
- kommunikasjonsteori
- kommunikasjon med barn og unge
- tverrkulturelle møter og kommunikasjon
- bruk av tolk

- konfliktteori
- konfliktarbeid
- veiledning og rådgivning

Delemne 5C Barnevernstiltak

9 studiepoeng

Studentene skal øve seg i å foreta nødvendige faglige skjønnsmessige vurderinger i barnevernssaker innenfor de rammer lovgivningen gir. De faglige vurderingene skal bygge på kunnskap studentene har tilegnet seg gjennom de andre hoved- og del-emnene i studiet. I samarbeid med dem det gjelder, skal studentene lære seg gjennomføring av ulike former for barnevernsarbeid. De skal lære å vurdere de ressurser og det endringspotensialet som finnes i klientgruppen, og arbeide med endringer for å fremme sosial fungering.

Sentrale tema kan være:

- forebyggende barnevernsarbeid
- arbeidsprosessen i barnevernssaker
- familiers ressurser og endringspotensiale
- tverrfaglig og tverretattlig samarbeid i barnevernet
- arbeid med etniske minoriteter i barnevernet
- fosterhjemsarbeid
- støttetiltak

Delemne 5D Miljøarbeid

15 studiepoeng

Studentene skal tilegne seg kunnskaper om miljøarbeid med barn, ungdom og/eller deres familie. De skal tilegne seg kunnskap om ulike teorier og arbeidsmetoder som brukes i institusjonsarbeid. Omsorg, oppdragelse og behandling er sentrale begreper i denne sammenheng. Gjennom arbeid med delemnet skal studentene tilegne seg kompetanse i å planlegge, tilrettelegge og gjennomføre systematisk og metodisk miljøarbeid, både i og utenfor institusjon, i samhandling med barn, unge og deres foresatte.

Sentrale tema kan være:

- pedagogiske og psykologiske teorier og arbeidsmåter knyttet til miljøarbeid
- omsorgsarbeid, oppdragelse og behandling i institusjon
- institusjonalisering
- oppsøkende barne- og ungdomsarbeid, feltarbeid
- foreldrearbeid – oppfølgings- og tilbakeføringsarbeid

Delemne 5E Aktivitetsfag

15 studiepoeng

Studentene skal oppleve og erfare uttrykksformer som vektlegger fantasi og skapende virksomhet. Kjennskap til disse skal åpne for kreativ tenkning og bidra til å fremme utvikling av det metodiske arbeidet med ulike brukergrupper. Emnet skal

bevisstgjøre studentene på egne ressurser i aktivitetssammenheng.

De skal også lære aktiviteter og aktivisering i miljøarbeid. Gjennomføringen av delemnet skal gi dem forutsetninger for å planlegge og gjennomføre aktiviteter med barn og unge. Studentene skal utvikle forståelse for at bruk av aktiviteter/aktivisering skal forankres i forhold til en faglig forståelse av unge og foresattes problemer.

Emnet skal bestå av en kombinasjon av obligatorisk innføring i drama/bevegelse og andre kunstneriske uttrykksformer, samt valgfrie temaer. Ved valgfrie temaer skal studentene velge en aktivitet innenfor minst to av områdene og fordype seg innenfor ett aktivitetsområde.

Sentrale tema kan være:

- drama/bevegelse
- andre kunstneriske uttrykksformer og opplevelser
- valgfrie aktivitetsfagområder som:
  - sang og musikk (lydforming)
  - formingsfag (materialforming)
  - fysisk fostring og friluftsliv
  - andre aktuelle aktivitetsområder
- valgfri fordypning innenfor ett aktivitetsområde

Delemne 5F Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk

**9 studiepoeng

Studentene skal tilegne seg kunnskap om arbeidsmåter som bidrar til å bedre eller vedlikeholde levekår og livskvalitet til utsatte grupper i samfunnet. I dette inngår kunnskap om hvordan befolkningen i et lokalsamfunn kan stimuleres til samhandling og til etablering av brukergrupper og -organisasjoner. Studentene skal tilegne seg kunnskap om og utvikle evne til å arbeide i og sammen med ulike typer grupper, med ulike sosiale formål.

Studentene skal utvikle forståelse for den betydningen sosiale nettverk har for den enkeltes muligheter til å takle sine livsoppgaver. De må kunne bidra med hjelp og støtte til å etablere og vedlikeholde slike nettverk.

Studentene skal videre tilegne seg kunnskap om hvordan sosialarbeidere og vernepleiere i samhandling med både brukere og andre yrkesgrupper, kan bidra til endring på samfunns- og lokalsamfunnsnivå. De skal tilegne seg kunnskap om og evne til å kvalitetsutvikle tjenestetilbudet og kvalitetssikre arbeidet. De skal videre tilegne seg kunnskap om og bør skaffe seg erfaring med å organisere og delta i prosjektarbeid, også med brukere som aktive medarbeidere.

Sentrale tema kan være:

- ulike former for grupper og samhandling i grupper
- roller, status og mellommenneskelige forhold i en gruppe
- ulike former for samfunnsarbeid/forebyggende arbeid
- nettverksarbeid

- antirasistisk og antidiskriminerende arbeid
- prosjektarbeid
- selvhjelpsorganisering
- endringsstrategier
- kvalitetsutvikling og kvalitetssikring

9 LÆRINGSMILJØ OG ARBEIDSFORMER

Innholdet i barnevernspedagogutdanningen omfatter teoretisk fagkunnskap, erfaringsbasert kunnskap og relasjonskompetanse. Det er nødvendig med en integrering av teori og praksis gjennom hele studiet. Dette må gjenspeiles i valg av studieformer og undervisningsmetoder. Høgskolen skal i fagplanen beskrive og begrunne de ulike undervisningsmetoder og studieformer som benyttes. Arbeidsformene må stadig vurderes i samarbeid med studentene.

Det skal legges til rette for at studentene kan arbeide både individuelt og i grupper, og at undervisningen legges opp slik at studentenes aktivitet fremmes. Studentene skal gjennom utdanningen få erfaring med og veiledning i både muntlig og skriftlig framstilling. Arbeidsformene skal ha som mål å stimulere studentenes egenaktivitet og samhandling. Studentene skal ha innflytelse over og medansvar for egen studiesituasjon og faglige og personlige utvikling. Dette innebærer at høgskolene skal legge opp et studieforløp som muliggjør aktiv deltaking fra hver enkelt student. Arbeidsformene må utfordre studentenes verdier, holdninger, følelser, intellekt, kreativitet og evne til samspill.

Kunnskaper og teknikker for innhenting, kritisk utvelgelse, bearbeiding, strukturering og formidling av informasjon er viktig for gjennomføringen av studiet og fremtidig yrkesutøvelse. Det er derfor viktig at studentene gjennom arbeidskrav dyktiggjøres i disse ferdighetene.

I løpet av studiet skal studentene utarbeide en fordypningsoppgave med et omfang tilsvarende 12 studiepoeng. Gjennom arbeidet skal studentene få erfaring i selvstendig tenkning og problemløsning på et vitenskapelig grunnlag. De skal utvikle forståelse for betydningen av teori- og metodeutvikling og få et analytisk forhold til teori og praksis. Arbeidet med fordypningsoppgaven skal bidra til utvikling av en konstruktiv og kritisk fagutøvelse og styrke studentenes evne til å dokumentere effekt av egne tiltak.

9.1 PRAKSISSTUDIER

Med praksisstudier menes at studentene skal ut i arbeidsfeltet på relevante arbeidssteder. Praksisstudienes plass i utdanningen er både pedagogisk begrunnet som studieform, og faglig begrunnet som studieinnhold. Praksisstudiene skal bidra til at studentene øker sin forståelse for sammenhengen mellom forskning, teori og praktisk arbeid. Observasjon, samhandling, veiledning og praktisk utprøving i

arbeidsfeltet er av stor betydning for studentenes mulighet til å utvikle og bevisstgjøre seg egen yrkesrolle.

Praksisstudiene skal være planlagt og målrettet samtidig som det er vesentlig at studentenes læring knyttes til det situasjonsbestemte i praksis. Praksis skal være en integrert del av utdanningen og kan knyttes til alle hovedemner. Den skal bidra til at studentene utfordres til faglig og etisk refleksjon og til bearbeiding av kunnskaper. Studentene skal også gjennom praksisstudiene øke sin bevissthet om egne følelser og holdninger, og utvikle sine evner til kommunikasjon og samarbeid.

Studentene skal i løpet av sin praksis erfare direkte kontakt med barn, unge og deres pårørende og delta i forvaltningsmessig planlegging og tilrettelegging. Det bør legges til rette for kontakt med forskjellige arbeidsplasser slik at studentene kan skaffe seg kunnskap om yrkesrollen i ulike virksomheter. Høgskolen har ansvar for at studentenes mestring i praksis vurderes.

Studentene skal i praksisstudiene:

- få erfaring med ferdigheter i sosialt arbeid som forberedelse til fremtidig yrkesrolle, ansvar og oppgaver
- praktisere og videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger i direkte samhandling med barn/unge og deres pårørende og under kyndig veiledning
- tilegne seg kunnskap og faglig innsikt som ikke er beskrevet i litteraturen, i samarbeid med erfarne yrkesutøvere
- reflektere over, vurdere og diskutere etikk og fagutøvelse
- innhente erfaringer med sosial- og helsetjenestens oppbygging og organisering
- samarbeide med ulike yrkesgrupper
- samle erfaring som kan drøftes på høgskolen og brukes som grunnlag for videre læring

Krav til organisering av praksisstudiene

Studentene skal gjennom praksis få direkte erfaring med arbeid med barn og unge.

Høgskolen utarbeider retningslinjer og er ansvarlig for tilrettelegging og gjennomføring av praksisstudiene. Høgskolen har ansvar for at veilederne er kvalifiserte og at studentene får kyndig veiledning. Godt samarbeid mellom høgskolen og praksisstedet er vesentlig for å sikre kvaliteten på læringsprosessen. Praksisstudiene skal knyttes til teoretiske fag og annen undervisning på høgskolen gjennom obligatoriske oppgaver og ved gjensidig kontakt mellom undervisningspersonalet og praksisveiledere. Praksisstudiene skal organiseres slik at det er progresjon i forventninger til faglig selvstendighet.

Høgskolen skal i fagplanene beskrive og begrunne praksisperiodenes form, antall, lengde, målsetting, innhold og plassering i studieforløpet.

Både faglig ledelse, undervisningspersonalet ved høgskolen, studenter og praksisveiledere er ansvarlige for tilrettelegging av læringssituasjoner i

praksisfeltet. Ansvars- og oppgavefordeling skal avklares og beskrives av høgskolen.

9.2 FERDIGHETSTRENING

Ferdigheter er personlig kunnskap som den enkelte utvikler gjennom utprøving og egen erfaring. Ferdighetstrening er et sentralt hjelpemiddel for å trene opp studentenes kompetanse i sosialpedagogisk arbeid. Dette innebærer at studentene skal øve på og reflektere over sentrale ferdigheter for yrkesutøvelsen. Tilegnelsen av denne praksiskunnskapen forutsetter at kompetent undervisningspersonale veileder og korrigerer studentene. For at denne undervisningen skal være effektiv, må den foregå i mindre grupper på 10 –15 studenter per lærer. Ferdighetstrening ved høgskolen stiller i tillegg krav til lokaler og utstyr. Video- og datautstyr må blant annet være tilgjengelig.

9.3 SAMARBEID OG KONFLIKTLØSNING

Barnevernspedagogene skal i sin yrkesutøvelse samarbeide med andre yrkesgrupper, sektorer og ulike klienter. I denne forbindelse vil det lett kunne oppstå interessekonflikter innad i organisasjonen og utad. For å kunne møte dette på en tilfredsstillende måte, er det nødvendig at studentene får trening i samarbeid og konfliktløsning.

En konfronterende undervisningsform med direkte reaksjon på egen atferd bør foregå som lærerstyrt gruppearbeid og/eller individuell veiledning.

10 VURDERINGSORDNINGER

10.1 MÅL

Vurderingsordningene skal ha som mål å gi høgskole og student informasjon om studieforløp og studiefremgang, og sikre offentlighet og brukere at studentene har tilegnet seg de kvalifikasjoner rammeplanen beskriver som nødvendige for yrkespraksis. For faggrupper som skal arbeide med svakstilte grupper og personer i krisesituasjoner, er det viktig å sikre at yrkesutøverne både holder et faglig nivå og vurderes som skikket til sitt arbeid. Høgskolen må her både ta hensyn til studentenes og brukernes behov.

Vurderingsordningene skal:

- sikre at studentene har tilegnet seg de nødvendige kvalifikasjoner for yrkesutøvelse
- vise studentene gjennom studiet om de holder et tilfredsstillende faglig og etisk nivå, og stimulere til best mulig læring og utvikling
- bidra til at studentene deltar aktivt i vurdering av egen lære- og utviklingsprosess, egen og medstudenters studiesituasjon, og gjennom det oppøve sin vurderingsevne med sikte på fremtidig arbeid

10.2 INTERNE VURDERINGSORDNINGER

Jf. forskriftens §4.

Vurderingsordningene skal være i samsvar med mål, innhold og arbeidsformer slik de er beskrevet i rammeplanen. Dette kan f.eks. være krav om skriftlige og muntlige arbeidsoppgaver, gruppeoppgaver, prosjektoppgaver og tester som dokumenterer studentens faglige nivå. Det kan også være krav om obligatorisk deltagelse i undervisning der studentene ikke kan tilegne seg stoffet på egen hånd.

Vurderingsordningene skal omfatte vurdering av både studentens læreprosess og studieresultat. Vurdering er en kontinuerlig og obligatorisk del av praksisveiledningen. Vurderingstidspunktene skal fordeles over hele studieforløpet og tilpasses faglig progresjon.

FORSKRIFT TIL RAMMEPLAN FOR BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNING

Fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet 1. desember 2005 med hjemmel i lov av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler.

§ 1 FAGLIG INNHOLD

Barnevernspedagogutdanningen skal bestå av følgende hoved- og delemner med angitte studiepoeng:

1. Samfunnsvitenskapelige emner	33 studiepoeng
1A: Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk	15 studiepoeng
1B: Vitenskapsteori og forskningsmetode	6 studiepoeng
1C: Sosiologi og sosialantropologi	12 studiepoeng
2. Juridiske emner	15 studiepoeng
2A: Rettssystemet, juridisk metode og forvaltningsrett	9 studiepoeng
2B: Barnevernrett og andre sentrale rettsområder	6 studiepoeng
3. Psykologiske og helsefaglige emner	33 studiepoeng
3A: Generell-, utviklings- og sosialpsykologi	15 studiepoeng
3B: Klinisk psykologi og psykisk helsearbeid	12 studiepoeng
3C: Pediatri og sosialmedisin	6 studiepoeng
4. Pedagogiske emner	24 studiepoeng
4A: Generell- og spesialpedagogikk	12 studiepoeng
4B: Sosialpedagogikk	12 studiepoeng
5. Sosialpedagogisk arbeid med barn og unge	75 studiepoeng
5A: Etikk og yrkesrolle	12 studiepoeng
5B: Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning	15 studiepoeng
5C: Barnevernstiltak	9 studiepoeng
5D: Miljøarbeid	15 studiepoeng
5E: Aktivitetsfag	15 studiepoeng
5F: Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk	9 studiepoeng
Totalt	180 studiepoeng

Departementet kan i særskilte tilfelle gjøre unntak fra bestemmelsene om fordeling av studiepoeng på de ulike hoved- og delemner.

§ 2 FASTSETTING AV FAGPLAN

Bestemmelser om det faglige innholdet i emnene utover det som følger av rammeplanen, fastsettes av høgskolens styre og inntas i en fagplan.

§ 3 PRAKSIS OG FORDYPNINGSOPPGAVE

Av totalt 180 studiepoeng skal praksisopplæring og ferdighetstrening til sammen utgjøre 42 studiepoeng, hvorav minimum 30 studiepoeng skal være i samarbeid med brukere/klienter. Alle hovedemner kan danne utgangspunkt for praksisstudier. Praksisperiodenes form, antall, lengde og plassering i studieforløpet fastsettes av høgskolens styre og inntas i fagplanen.

Det skal utarbeides en fordypningsoppgave over et faglig relevant emne i siste studieår med et omfang tilsvarende 12 studiepoeng.

Høgskolens styre utarbeider nærmere retningslinjer og er ansvarlig for tilrettelegging og gjennomføring av praksisstudiene.

§ 4 INTERNE VURDERINGSORDNINGER

Høgskolens styre fastsetter vurderingsordninger, herunder hvilke krav som må være oppfylt før studenten kan gå opp til eksamen eller fortsette i studiet, og hvilke eksamener og prøver som må være bestått før en student kan starte praksisstudier. Bestemmelsene inntas i fagplanen.

§ 5 PRAKSISVURDERING

Høgskolens styre skal spesifisere målene for den enkelte praksisperiode i fagplanen og utarbeide kriterier for vurdering av studentens mestring i praksis.

Studenten har krav på vurdering underveis i praksisstudiene, og skal halvveis eller seinest 3 uker før avsluttet praksisperiode få skriftlig melding dersom det oppstår tvil om godkjenning. Meldingen skal angi hva studenten ikke mestrer, og hvilke krav som må oppfylles for å bestå praksisstudiene. Høgskolens styre utformer prosedyrer som til enhver tid sikrer informasjon om vurderingen mellom praksisveileder, student og høgskole. Prosedyrene må sikre at studenten har mulighet til å legge fram merknader.

Studenten må ha bestått praksisstudiene for å kunne fortsette studiene og gå opp til eksamen. Høgskolens styre kan i særskilte tilfelle, for eksempel ved sykdom, gjøre unntak fra denne bestemmelsen. Ved ikke beståtte praksisstudier har studenten krav på å få tilrettelagt den aktuelle praksisperioden en gang til. Når det foreligger særskilte grunner, kan studentene søke styret for høgskolen om å få tilrettelagt en tredje praksisperiode.

§ 6 EKSAMENSBESTEMMELSER

Eksamener organiseres og gjennomføres innenfor rammene av den eksamensforskrift med utfyllende regler som er fastsatt ved den enkelte høgskole.

Høgskolene må sikre at eksamensordningen omfatter alle hovedemner, jf. § 1. En eksamen kan omfatte emner fra flere hovedemner. Hver eksamen skal som hovedregel ha et omfang på minimum 15 studiepoeng og maksimum 60 studie-

poeng. Eksamen skal inkludere en fordypningsoppgave. Eksamensformen skal sikre at studenten i hovedsak prøves individuelt.

Ved avsluttende eksamen i siste semester skal studentens evne til å vurdere yrkesfaglige problemstillinger og anvende viten fra utdanningens kunnskapsområde prøves.

Eksamensformen skal gi rom for at studenten kan bruke erfaringer fra praksisstudiene i denne eksamensbesvarelsen.

§ 7 VURDERINGSUTTRYKK

Høgskolens styre fastsetter vurderingsuttrykk innen de rammer som er gitt ved egen forskrift, jf. lovens § 3-9 (6). Ved vurdering av praksisstudiene skal benevnelsen bestått/ikke bestått nyttes.

§ 8 VITNEMÅL

Det utstedes vitnemål til studenter som har fullført barnevernspedagogutdanningen. Av vitnemålet skal det framgå hvilke eksamener som er avlagt med angivelse av omfang, resultat og når eksamen er avlagt. Det skal videre framgå at studenten har gjennomført og bestått obligatoriske praksisstudier.

Fordypningsoppgaven med tittel og karakter angis på vitnemålet.

§ 9 IKRAFTTREDELSE

Forskriften trer i kraft straks.